

Євгенія САКАЛ

MAŁGORZATA PILASZEK.

PROCESY O CZARY W POLSCE W WIEKACH XV-XVIII

wyd. Kraków: UNIVERSITAS, cop. 2008. – 554,

[2] s., [14] k. tabl.

Монографія Малгожати Пілашек «Судові справи про чари у Польщі в XV-XVIII ст.» вийшла друком в університетському видавництві UNIVERSITAS у 2008 році. Праця розвиває та продовжує низку попередніх студій авторки над кримінальними судами у Великому Князівстві Литовському та Короні Польській. Запропонована праця є першим узагальнюючим дослідженням феномену «полювання на відьом» у польській історіографії за останні півстоліття. Утім, окрім суто наукової цілі – переосмислення джерел у світлі нових методологічних здобутків – праця покликана популяризувати дану тему серед широкої читацької аудиторії. Таким чином, вона має «дисциплінувати» свого читача, виховавши критичне ставлення до неправдоподібних сенсацій та перетрактувань у даній царині гуманітарного знання.

Свідченням того, що праця передбачає читачів із різним рівнем обізнаності, є наявність «ознайомчих» розділів, які мають дати загальне уявлення про проблему «полювання на відьом» у середньовічній та ранньомодерній Європі. Певним формальним недоліком, як мені видається, є те, що авторка не завжди перекладає цитати з джерел, подані латиною, що особливо недоречно при позиціонуванні книжки для широкого загалу.

Малгожата Пілашек ознайомлює читача із зарубіжною та польською історіографією та детально зупиняється на методологічних засновках. Особливою увагою авторки користуються методи когнітивної та етнолінгвістики, які зараз є вельми популярними у польській історичній

науці. Джерелами дослідження виступають міські судові книги у світських процесах і консисторійні акти – у церковних. Оскільки певний час Малгожата Пілашек цікавилася функціонуванням кримінальних судів у Короні Польській, вона зосереджує увагу на судових механізмах у справах про чари. Зокрема, авторка відзначає відмінності у правовій культурі Речі Посполитої та сусідніх абсолютистських державах. Так, цілий розділ книжки присвячений традиції апеляції у польських судах.

Дослідниця намагається зусібіч охопити і висвітлити проблему. Від дослідження юридичних практик вона переходить до соціологічно-історичного аналізу самого явища (вивчаючи до яких соціальних станів належать учасники процесів, визначаючи тенденції та географію поширення явища), а згодом намагається представити дану проблему під антропологічним кутом зору (змальовуючи «світ» чарівниць). Подібна багатогранність, з одного боку, є безперечним плюсом даної праці, проте часом хибує на деяку побіжність.

Утім, виклад матеріалу дуже послідовний та логічний. Книжка щедро оздоблена ілюстраціями, а наприкінці містяться таблиці та графіки, що унаочнюють аргументацію та полегшують сприйняття головних тез авторки. Отже, вихід у світ синтези Малгожати Пілашек можна тільки вітати, адже наразі вона є чи не найповнішим дослідженням подібного гатунку в польській історичній науці.